म. ग्रं. सं. वाचनालय, ठाणें
विषय वा. वा।
दा. क्र. ६२३३
IRBK-0106233
IRBK-0106233

पूर्व-प्राथमिक प्रकाशन, पुष्प ४ थें.

अनुक्रम ... विभाग ... क्रमांक ...

अनुताईच्या गोष्टी भाग १ ला

टिल्लूची करामत

लेखिका

अनुताई वाघ

६२३३

प्रथम आवृत्ति

IRBK-0106233

IRBK-0106233

किंमत : ५० नये पैसे

६ ते ९ वर्षांच्या मुलांसाठीं

[सर्व हक्क प्रकाशकाचे स्वाधीन]

पूर्व-प्राथमिक प्रकाशनाचे ग्राहक व
हितचिंतक यांना कृतज्ञतापूर्वक सप्रेम भेट.

—स. आ. केळकर

मुखपृष्ठावरील दुरंगी चित्र श्री. दि. अ. साठे, व आंतील चित्रें श्री. भाऊ खरे यांनी तयार केली आहेत.

मुद्रक : दि. दा. गांगल, एम्. एस्सी., लोकसंग्रह छापखाना,
६२४ सदाशिव पेठ, पुणें २.
प्रकाशक : स. आ. केळकर B. A., LL. B., M. Ed.
लक्ष्मीबाग, जोगळेकरवाडी शीव, मुंबई २२.

टिल्लूची करामत

-१-

एका वडाच्या झाडाखाली एक [illegible]राचें बीळ होतें. तेथे पांच पंचवीस उंदीर जमले होते. कांही लहान होते. कांही मोठे होते. कांही उंदीर होते, तर, कांही उंदऱ्या पण होत्या. सभा अगदी रंगांत आली होती. सभेपुढे एक मोठा महत्त्वाचा प्रश्न होता. एक भली मोठी काळी मांजरी तेथे आली होती. ती रोज दहापांच उंदीर खाऊन टाकायची. बरें, यायची ती इतक्या हलक्या पावलांनी की उंदरांना तिची चाहूलसुद्धा लागायची नाही. एकदम आपली गप्प करून उंदराचें डोकें धरायची. एकदा मांजरीच्या तोंडांत गेल्यावर मग काय करणार ? मरावेंच लागायचें. तेव्हा या मनीच्या गळयांत एक घंटा बांधावी, म्हणजे ती आलेली आपल्याला कळेल, नी मग पळून जातां येईल, असें ठरलें. आता ही घंटा बांधायची कोणी ? हाच मोठा प्रश्न होता. शेवटीं छोटा टिल्लू उठला व म्हणाला,

"त्यांत काय मोठंसं ? मी करतों हिचा इलाज"

दुसऱ्यानें त्याची शेपटी खेचली.

"मोठा आलाय बहादुर. तोंड तरी बघितलस का अजून

६ ते ९ वर्षांच्या मुलांसाठीं

[सर्व हक्क प्रकाशकाचे स्वाधीन]

पूर्व-प्राथमिक प्रकाशनाचे ग्राहक व
हितचिंतक यांना कृतज्ञतापूर्वक सप्रेम भेट.

—स. आ. केळकर

मुखपृष्ठावरील दुरंगी चित्र श्री. दि. अ. साठे, व आंतील चित्रें श्री. भाऊ खरे यांनी तयार केली आहेत.

मुद्रक : दि. दा. गांगल, एम्. एस्सी., लोकसंग्रह छापखाना,
६२४ सदाशिव पेठ, पुणें २.
प्रकाशक : स. आ. केळकर B. A., LL. B., M. Ed.
लक्ष्मीबाग, जोगळेकरवाडी शीव, मुंबई २२.

टिल्लूची करामत

-१-

एका वडाच्या झाडाखाली एक [illegible] राचें बीळ होतें. तेथे पांच पंचवीस उंदीर जमले होते. कांही लहान होते. कांही मोठे होते. कांही उंदीर होते, तर, कांही उंदऱ्या पण होत्या. सभा अगदी रंगांत आली होती. सभेपुढे एक मोठा महत्त्वाचा प्रश्न होता. एक भली मोठी काळी मांजरी तेथे आली होती. ती रोज दहापांच उंदीर खाऊन टाकायची. बरें, यायची ती इतक्या हलक्या पावलांनी की उंदरांना तिची चाहूलसुद्धा लागायची नाही. एकदम आपली गप्प करून उंदराचें डोकें धरायची. एकदा मांजरीच्या तोंडांत गेल्यावर मग काय करणार ? मरावेंच लागायचें. तेव्हा या मनीच्या गळ्यांत एक घंटा बांधावी, म्हणजे ती आलेली आपल्याला कळेल, नी मग पळून जातां येईल, असें ठरलें. आता ही घंटा बांधायची कोणी ? हाच मोठा प्रश्न होता. शेवटीं छोटा टिल्लू उठला व म्हणाला,

"त्यांत काय मोठंसं ? मी करतों हिचा इलाज"

दुसऱ्यानें त्याची शेपटी खेचली.

"मोठा आलाय बहादुर. तोंड तरी बघितलस का अजून

मांजराचं? म्हणे, 'मी करतों इलाज!' मरशील फुकट!!"

"मरूं दे, [illegible]. नाहीतरी मांजराच्या तोंडांत पडून मरायचंच आहे ना?"

हो ना [illegible] टिल्लूची या कामावर नेमणूक झाली.

टिल्लू [illegible] छपून घरभर भटकला, शेतभर भटकला, विचार [illegible] करीत होता. 'हूं, सांपडली एकदाची युक्ति. माडीवर [illegible] भाताची कणगी झाली होती रिकामी. टिल्लूने घुंगराची [illegible] माळ केली. तिच्या टोकाला एक लांब दोरी बांधली. तिचें टोक अडकवलें कणगीच्या वरच्या टोकाला. माळ आली होती खालच्या भोंकाच्या तोंडाशीं. पण मनीला कांही दिसत नव्हती. मग टिल्लू-बुवा शिरले [illegible] कपाटांत. एक चांगला लोण्याचा गोळा पळवला. कणगीच्या तोंडाशीं आंतल्या बाजूने ठेवून दिला. आपण दोरीच्या वरच्या टोकाशीं जाऊन बसला.

थोड्या वेळाने काळी माऊ आली. "मियाँव, मियाँव, मियाँव! लोण्याचा वास कुठे येतोय बरं?" इकडे तिकडे पहाते तों कणगीच्या तोंडाशीं लोणी! लोणी दिसल्यावर काय मनीला राहवतें? तिने पटकन् तोंड आंत घातलें. लोणी मटकावायला सुरुवात केली. मनीचें तोंड माळेंतून आंत गेलें होतें. टिल्लूने वरचें टोंक कुरतडलें. घुंगराची माळ मनीच्या गळ्यांत अडकली. मनीबाई चपचप लोणी खात

होत्या. एकदम कांहीसें जडजड वाटूं लागलें. तिने डोकें बाहेर घेतलें, तों काय ? 'छुम् छुम् छुम्.'

मनी मावशी पळूं लागली. तो जोरांत आवाज येऊं लागला—छुम् छुम् छुम् ! कोठून आवाज येतो मनीस कळेना.

कोण्याचा वास येतोय बरें !

उंदरांची मात्र मजा झाली ' छुम् छुम् छुम् ' आवाज आला की उदरांनी पळून जावें.

" शाबास टिल्लू शाबास ! "

सगळ्या उंदरांनी टिल्लूची पाठ थोपटली.

-२-

मनीच्या गळ्यांत घुंगरें बांधली. सगळ्या उंदरांची मजा झाली. छुम्, छुम्, आवाज आला की पळाले बिळांत.

अनुक्रम
विभाग
क्रमांक
नों.

पण बिचाऱ्या मनीची झाली फजिती ! एक दिवस गेला, दोन दिवस गेले, तीन दिवस गेले. तिला उंदीरच मिळेना. तीन दिवस उपवास पडला. मनीला फारच भूक लागली. काय करावें तें तिला सुचेना. तिने जोराने डोकें हलवलें. गादीला टेकून घासलें. भिंतीला टेकून घासलें. पाटाला टेकून घासलें. आणि दोरी तुटली. घुंगरें खळकन् खाली पडलीं. हाश् ! मनीला किती आनंद झाला ! ती हळूच चुलीपाशीं गेली. दुधाच्या पातेल्यांत तोंड घातलें. चप् चप् सगळें दूध चट्ट केलें; नि तेथून पळून गेली.

आता मनीबाईचें पोट भरलें होतें. स्वस्थपणें ऊन खात पडली होती. ' या टिल्लूने माझ्या गळ्यांत घुंगरें बांधलीं काय ? आता घेतें त्याचा समाचार. ' मनीने विचार केला नि टिल्लूच्या पाठीमागे लागली.

टिल्लू बिळांत लपूनच बसला. मनी बिळाशीं वाट पहात बसली. कांही केल्या हलेना. आता आली टिल्लूची पंचाईत. बिळांत लपून खाणार काय ? त्याला भूक लागली. पण बाहेर पडायचं कसं ? मनीबाई टपलेल्या.

टिल्लूने विचार केला. त्या बिळाशेजारींच एक दुसरें लहानसें भोंक होतें. टिल्लूला त्यांतून बाहेर पडतां येत नव्हतें. पण त्याने आपली शेपटी त्या भोकांतून बाहेर काढली. मनीला वाटलें, पकडावी शेपटी नि ओढून बाहेर काढावा. म्हणून ती धावली. टिल्लू सावध होता. त्याने

शेपटी आंत घेतली, नि पटकन् मोठ्या बिळांतून बाहेर आला. तेथून पळतच सुटला. मनी त्याच्या मागे लागली. फळीवरून गादीमागे, गादीमागून कपाटावर, कपाटावरून चुलीवर, चुलीवरून कोठीघरांत टिल्लू पळत होता. मनी त्याच्यामागे पळत होती. कांही केल्या टिल्लू हातीं लागेना. मनी त्याची पाठ सोडीना. शेवटीं टिल्लूने एका लहानशा तोंडाच्या रांजणांत उडी मारली. पाठोपाठ मनीनेहि रांजणांत तोंड घातलें. पण काय ? तिने डोकें आंत

घातलें तें पुढेहि जाईना, व मागेहि घेता येईना. तेथेच अडकून बसलें. तिला 'मिआँव, मिआँव' ओरडतां सुद्धा येईना.

इकडे टिल्लू रांजणांत फिरूं लागला. मनीचें तोंड अडकलेलें त्याला माहीत नव्हतें. तो बाहेर पडायचा रस्ता शोधीत होता. रांजणाला एक भोंक होतें. त्यांत चिंध्यांचा बोळा घातला होता.

टिल्लूने हळूहळू तो बोळा ओढून काढला. अंग चोरून त्या भोंकांतून बाहेर पळून गेला.

मनीताई तर रांजणाच्या तोंडांत अडकूनच पडल्या. तिकडून काकू आल्या. ' हिनेच मेलीने आज सगळं दूध खाल्लं ! ' म्हणून एक रपाटा मनीच्या पाठींतघातला.

शिलू आली व म्हणाली, " आई, आई, हीं घुंगरें बांध तिच्या गळ्यांत म्हणजे ती आली की आपल्याला समजेल."

दोघींनी मिळून मनीच्या गळ्यांत पुनः पक्की घुंगरें बांधलीं, मग तिचें अडकलेलें तोंड बाहेर काढलें. मनी जीव घेऊन पळत सुटली. पण पुनः आवाज आला, छुम्-छुम्-छुम् ! पुनः उंदरांची मजा झाली ! !

— ३ —

मनीच्या गळ्यांतील घुंगरें वाजे छुम्.
उंदीर मामा बिळांत ठोके धूम.

बिचाऱ्या मनीला खायला मिळेना. ती दिवसेंदिवस वाळत चालली. अगदी अशक्त झाली. कुठे तरी कोपऱ्यांत पडून राहिली.

टिल्लूने विचार केला, 'आता या घरांत नको. आपण शेतांत राहूं या.' सगळी मित्रमंडळी गोळा केली नि गेला शेतांत. तिथे काय सगळ्यांनी आपल्यासाठी छानदार

बिळें केलीं. सगळे मजेंत राहूं लागले. खळ्यावर पडलेल्या धान्याच्या पोत्यांतून धान्य खायचें नि मस्त लोळायचें. एकेक उंदीर हा भला मोठा झाला ! टिल्लू तर चांगलाच लठ्ठ झाला व त्याची शेपटी पण लांब होती.

पाऊस आला. बाबांनी शेतांत दाणे पेरले. लहान लहान कोंब उगवले. उंदरांनी ते सगळे कुरतडून टाकले.

'काय करावें ? फार बोवा उंदरांचा त्रास !' बाबा विचार करीत बसले. 'या उंदरांना हाकलून द्यावें कसें ?' त्यांना एकदम आठवण झाली. 'आपली काळी माऊ कुठे आहे ?'

सगळीकडे शोधाशोध केली. मनीतर पडवीमध्ये एके ठिकाणीं अडगळींत पडली होती बिचारी. पोट खपाटीं गेलेलें, डोळे खोल गेलेले. 'मिआँव मिआँव' सुद्धा तोंडांतून पुरतें निघत नव्हतें. बाबांनी मनीच्या पाठीवरून हात फिरवला. तिच्या गळ्यांतली घुंगरें काढून टाकलीं. तिला दूध प्यायला दिलें. मनी हुशार होऊन उभी राहिली. झालें ! एक दोन दिवसांत मनी चांगली फिरूं लागली. शेतकरीबाबा तिला घेऊन शेतावर गेला. तेथे उंदरांचा सुळसुळाट ! इकडून उंदीर पळतोय, तिकडून उंदीर पळतोय, दिवसा ढवळ्या कोणाला भीत नाहीत, कांही नाहीत.

मनीने शिकारीला सुरुवात केली. रोज दहा पांच

उंदरांचा फन्ना उडायचा. आता मनी पुनः गलेलठ्ठ झाली. उंदीर भिऊन बिळांत बसले. मनी टिल्लूचा शोध करीत होती. टिल्लू बिळांत बसून विचार करीत होता. "या मनीच्या गळयांत पुनः घुंगरें अडकवलीं पाहिजेत."

टिल्लूने बाळाच्या खेळांत घुंगरें नेऊन टाकलीं. मनी शेतांत ऊन खात बसली होती. टिल्लू तिच्यापुढे जाऊन शेपटी दाखवूं लागला. मनी त्याला पकडायला गेली. पण तो धूम पळाला. मनी त्याच्या पाठीमागे लागली. सगळया शेतभर त्यांची ही शिवाशिवी चालली होती. पळतां पळतां टिल्लू घरांत शिरला. मनी त्याच्या पाठोपाठ शिरली. बाळ खेळत होता तिथे टिल्लू आला. मनीहि आली. बस् आता मनी टिल्लूला पकडणार इतक्यांत बाळाच्या पाठीमागच्या बिळांत टिल्लूनें उडी मारली. मनीने रागारागाने बिळांत तोंड खुपसलें. पण तें किती आंत जाणार ? बराच वेळ मनी तेथे तोंड खुपसूनच बसली. येईलच टिल्लू बाहेर. जातो कुठे ?

इकडे बाळाने ती सगळी मजा पाहिली. त्याला आठवलें, 'मनीच्या गळयांत घुंगरें होतीं. कोणीं बरं काढलीं ? आपण बांधू या.' बाळाने घुंगरें घेतलीं, नि अलगद मनीच्या गळयांत बांधलीं ?

वाट पाहून मनीने बिळांतून तोंड काढलें. तों बापरे !

हें जडजड गळ्यांत काय ?
मान हलवली तर छुम् छुम् छुम झालें.
पुनः मनीच्या गळ्यांत घुंगरें ! छुम्, छुम्, छुम्.
उंदरांची मजा ! छुम् छुम् छुम्.

-४-

बाळाने मनीच्या गळ्यांत घुंगरें बांधलीं, नि बाळाला मनी फारच आवडूं लागली. बाळ तिला दूध देई, दूधभात देई, मांडीवर, पोटाशीं घेई. इतकेंच काय पण निजायच्या वेळेला सुद्धा जवळ घेई. अशी मनी बाळाची लाडकी झाली. मनीची चैन झाली. मनी अगदी गुबगुबीत झाली. तरी सुद्धा तिला टिल्लूची आठवण येत होती.

'या टिल्ल्याने माझी फजिती केली. त्याचा समाचार घेतलाच पाहिजे.' मनी विचार करूं लागली. 'पण हीं गळ्यांतलीं घुंगरें ! घुंगरें छुमू छुमू होतात, नि उंदीर बिळांत धूम ठोकतात.' मनीने बाळाच्या पायाला, आपलें अंग घासायला सुरुवात केली. अंग घासतां घासतां तोंडहि घाशीत होती.

बाळाला घुंगरें टोचायचीं. बाळाने एकदा दोनदा तिला दूर केलें पण मनी कसची ऐकते. ती पुनःपुन: अंग घासूं लागली. शेवटीं बाळाने तिच्या गळ्यांतलीं घुंगरें काढून टाकलीं. मनी खूप खूष झाली. "आतां टिल्लोबा तुमची बघतें गंमत !"

मनीने टिल्लूचें बीळ शोधून काढलें. तिथेच बसून राहिली. मुळीच हलेना. टिल्लू बिळांत अडकून पडला ! काय करावें त्याला सुचेना. टिल्लूच्या मित्रांनी मनीच्या समोरून इकडून तिकडे पळायला सुरुवात केली. तरी मनी हलेना. मोठीच पंचाईत झाली. शेवटीं टिल्लूने आंतूनच दुसऱ्या बाजूस बीळ पाडायला सुरुवात केली. त्याच्या मित्रांनी गुपचूप मदत केली. एका दिवसांत नवें बीळ तयार झालें, टिल्लू तेथून पळून गेला.

मनीला माहीतच नव्हतें. ती तेथेच वाट पहात बसली. टिल्लूला मोठी मजा वाटली. तो मनीच्या पाठीमागे

आला. चिं, चिं, करूं लागला. मनी वळून पहाते तर टिल्लू ! “ अरे लबाडा, बाहेर कसा आलास ? ” मनी चवताळून टिल्लूच्या अंगावर धावली. टिल्लू पळत सुटला. तो गेला थेट शेतांत. मनी त्याच्या पाठोपाठ शेतांत गेली.

टिल्लू पळतो, मनी पळते. टिल्लू पळतो, मनी पळते. खूप वेळ दोघांची शिवाशिवी चालली होती.

अनुक्रम
विभाग
क्रमांक
नों. दि.

टिल्लूने शेवटीं एका बिळांत उडी मारली. शेतांत काय हवीं तितकीं बिळें. कुठेहि उडी मारा, अन् कुठूनहि निघा. मनी पळतां पळतां थकली होती. कालपासून तिला खायला मिळालें नव्हतें. ती अगदी गळून गेली. एका झाडाखाली पडून राहिली. इतक्यांत तेथे बाळ आला. “ अरे ही पहा मनी इथे आहे.” बाळ मनीला शोधीत

होता. कालपासून मनी त्याच्याशीं खेळली नव्हती.

बाळानें मनीला पोटाशीं धरलें, "चल ग माझी बाई. घुंगरें काढलीं म्हणून रागावलीस होय ?" असें म्हणून तिला घरांत नेली. वाटीभर दूध प्यायला दिलें. तिचीं घुंगरें पुनः तिच्या गळ्यांत बांधून दिलीं.

"आतां तरी खूष ना ?" बाळ तिच्या पाठीवरून हात फिरवून तिला विचारूं लागला. बिचारी मनी ! मिआँव, मिआँव करीत होती. पण ती 'नको' म्हणते तें बाळाला कुठे माहीत होतें ?

मनीने डोकें हलवलें. घुंगरें वाजलीं. 'छुम् छुम् छुम् !'
उंदरांनी ऐकलें. 'छुम् छुम् छुम् !'
मजेने नाचूं लागले, 'छुम् छुम् छुम् !'

-५-

मनीच्या गळ्यांत पुनः घुंगरें पडलीं तेव्हा मनी अगदी संतापली. बाळ जरा बाजूला गेल्याबरोबर तिने रागा-रागने मान हालवायला सुरुवात केली. एकसारखी मान हालवतां हालवतां घुगरांची माळ डोक्यांतून खाली पडली. शाबास ! मनीला आनंद झाला. तिने धूम ठोकली ती शेतांत !

टिल्लू आणि त्याचे मित्र मजा करीत होते. मनी

आलेली आपल्याला समजणारच. छुम्, छुम्, छुम्. त्यामुळे त्यांना भीतीच नव्हती. पण मनी तर हलक्या पावलाने आली, नि तिने एकदम टिल्लूवर झडप घातली. पण थोडक्यांत टिल्लू निसटला. तो जीव घेऊन पळत सुटला. टिल्लूचे मित्रहि घाबरून सगळीकडे पळत सुटले.

मनी तर टिल्लूच्याच पाठीमागे लागली होती. इकडून तिकडे, तिकडून इकडे, टिल्लूला पळता भुई थोडी झाली. एखाद्या बिळांत घुसायला सुद्धा सुचेना. होतां, होतां तो एका पडक्या विहिरीपाशीं आला. विहिरींत पाणी नव्हतें. दगड-गोटे व मातीने अर्धवट बुजलेली होती. टिल्लूने विहिरींत उडी घेतली. मनीने त्याच्या पाठोपाठ उडी घेतली. घाबरून टिल्लू एका कपारींत जाऊन बसला. मनीला त्या कपारींत शिरतां येईना. ती तेथेच टपून बसली. आता काय करावें? कांही केल्या मनी हालेना. टिल्लू जीव मुठींत घेऊन बसून राहिला. आज कांही मनी आपल्याला सोडीत नाही.

इतक्यांत टिल्लूला युक्ति सुचली. त्याने चिं चिं करून आपल्या मित्रांना कांही सांगितले. उंदरांनी आपल्या पायांनी, शेपटीने माती उडवायला सुरुवात केली. मनीच्या पाठीमागे मातीचा ढीग बनत होता. होतां होतां एक दोन पिटुकल्यांनी मनीच्या पुढयांत जाऊन माती उडवली. नि तीं पळून गेलीं. माती मनीच्या डोळयांत गेली. मनीने

क्र. १४. ६२३३
वा. दि. ९/।.

क्षणभर डोळे मिटले. तेवढ्यांत टिल्लू तेथून पळाला तो धूम. कुठे लपून बसला तें कळेचना.

मनीच्या डोळ्यांत धूळ गेलेली, तशीच डोळे किलकिले करून शोधूं लागली. पण तिला कांही टिल्लू सांपडेना. टिल्लूचे मित्र केव्हाच पळून गेले होते. शेवटीं वाट पाहून मनी घरीं निघून गेली. मनी गेली याची पक्कीं खात्री झाल्यावर टिल्लू हळूंच बाहेर पडला.

"छे बुवा! आतां या मनीच्या वाटेस जायला नको." टिल्लूने विचार केला. आपले मित्र घेऊन तो दूरदूरच्या शेतांत निघून गेला.

कांही झालें तरी हा टिल्ल्या आपल्या हातीं सापडत नाही. म्हणून मनीनेही त्याचा नाद सोडून दिला.

मनी बाळापाशीं बसायची, खेळायची व मजा करायची.

नूतन बालशिक्षण संघ संचालित

शिक्षण-पत्रिका

आद्य संस्थापक :
श्री. गिजूभाई बधेका
श्री. ताराबाई मोडक

मुख्य संपादक
श्री. शं. ना. नामले

घरोघर मुलें आहेत. गावोगावीं मुलें आहेत.

घरोघरीं आणि गावोगावीं बालशिक्षणाचे आणि बालविकासाबाबतचे प्रश्न आहेत.

बालकांच्या आरोग्याचे प्रश्न आहेत. बालकांच्या संगोपनाचे आणि शिक्षणाचे प्रश्न आहेत. बालकांचे कौटुंबिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत विकासाचे प्रश्न आहेत.

आपण माता किंवा पिता आहांत ना? आपण बालकांचे पालक आहांत ना? आपण शिक्षक आहांत ना? आपण बालप्रेमी व समाजसेवक आहांत ना? आपल्याला बालसंगोपनशास्त्र, बाल-आरोग्य, आधुनिक बालशिक्षण, बालमानसशास्त्र, बालविकास-शास्त्र वगैरे विषयांची आवड आहे ना? मग—

शिक्षण-पत्रिका मासिक आपण घ्या.

* या मासिकांत बालशिक्षण आणि बालविकासाच्या आपल्या कार्यांत आपल्याला उपयुक्त वाटेल असें **अनुभवसिद्ध मार्गदर्शक साहित्य वाचावयास** मिळेल.

* **मराठी, गुजराती व हिंदी भाषांतून** हें मासिक गेलीं ३० वर्षें नियमित प्रसिद्ध होत आहे.

* **वार्षिक वर्गणी फक्त चार रुपये आहे.**

कार्यालयाचा पत्ता :—११८ हिंदु कॉलनी, दादर, मुंबई नं. १४.

पूर्व-प्राथमिक प्रकाशन

लक्ष्मीबाग, जोगळेकरवाडी, शीव, मुंबई २२.

सहा वर्षांपर्यंतच्या मुलांच्या शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक व सामाजिक विकासाच्या दृष्टीने, शिक्षक व पालक यांना उपयुक्त. अशा प्रकारच्या साहित्याची मराठी भाषेंत उणीव आहे; ती कांही अंशाने दूर व्हावी, म्हणून हें प्रकाशन सुरू केलें आहे. बालवाङमय कसें असावें, या दृष्टीने कांही बालसाहित्यहि या प्रकाशनातर्फे प्रसिद्ध करण्याची योजना आहे.

१. **बालखेळ** : लेखक **स. आ. केळकर**, किंमत साधी बांधणी २ रु. पक्की बांधणी २॥ रु. शिक्षकांना बालमंदिरांत दैनंदिन कामांत उपयोग व्हावा, म्हणून २॥ ते ६ वयापर्यंतच्या मुलांच्या दृष्टीने ७२ खेळांची रचना क्रमाने केली आहे. प्रथम आवृत्ति : ऑक्टोबर १९५६. प्रस्तावना : श्री. द. ब. कोठीवाले, शारीरिक शि० संस्था, कांदिवली.

२. **ग्रामीण बालशिक्षण व त्याचे प्रश्न** : संपादक **स. आ. केळकर**, किंमत ५ रु. ग्रामीण बालशिक्षणाच्या क्षेत्रांत उत्तम कार्य केलेल्या श्री. ताराबाई मोडक व इतर अनेक कार्यकर्त्यांच्या अनुभवांचें कथन यांत केलेलें आहे. या पार्श्वभूमीवर शैक्षणिक समस्यांची चर्चा केली आहे. प्रथम आवृत्ति डिसेंबर १९५६, प्रस्तावना : श्री. जे. पी. नाईक, मंत्री, श्री मौनी विद्यापीठ, गारगोटी, जि. कोल्हापूर.

३. **पूर्व-प्राथमिक शिक्षण भाग २ रा** : लेखक **स. आ. केळकर**, किंमत साधी बांधणी ६ रु. पक्की बांधणी ७ रु. याचा पहिला भाग १९५१ सालीं प्रसिद्ध झाला. तेव्हापासून दुसऱ्या भागाची प्रतीक्षा वाचक मोठ्या उत्कंठेने करीत होते. ज्ञानेंद्रिय–शिक्षण, तसेंच गणित, भाषा व विज्ञान–शिक्षण यांच्या साधनांबाबत संपूर्ण माहिती देऊन यांत सविस्तर चर्चा केलेली आहे. प्रथम आवृत्ति मार्च १९५७. प्रस्तावना : शिक्षणतज्ज्ञ श्री. रा. वि. परुळेकर.

४. **दिल्लूची करामत** : लेखिका **श्री. अनुताई वाघ**, किंमत ५० नये पैसे. बालमंदिरांतील मोठ्या मुलांना सांगण्यास योग्य अशी ही गोष्ट आहे. नवीनच वाचावयास शिकणाऱ्या प्रौढांनाहि ही आकर्षक वाटेल. प्रथम आवृत्ति : मे १९५७.

IRBK-0106233

IRBK-0106233